

JAARVERSLAG 1983 DNPP

Inleiding

In 1983 was het tien jaar geleden dat het Studie- en Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen werd opgericht. Het centrum, dat aanvankelijk door de stichting Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek werd gefinancierd, werd in 1978 als Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) aan de Rijksuniversiteit te Groningen geïnstitutionaliseerd. Sindsdien ressorteert het beheersmatig onder de Universiteitsbibliotheek. Om het feit van het tienjarig bestaan te vieren organiseerde het DNPP op 16 december een eendaags wetenschappelijk congres (zie hierna). Deze organisatie legde vanzelfsprekend een extra beslag op de werkzaamheden van het centrum, die door langdurige ziekte van één van de personeelsleden toch al onder druk waren komen te staan. Desalniettemin konden de dagelijkse documentatie- en dienstverlenende taken, die verreweg het grootste gedeelte van de beschikbare arbeidstijd omvatten, toch bevredigend worden uitgevoerd. Wel is enige vertraging ontstaan in enkele eenmalige activiteiten, die hopelijk in het komende jaar zal kunnen worden ingelopen.

Wetenschappelijk Adviescollege ten behoeve van het DNPP

Conform het reglement van het DNPP (art. 7, 8, 9 en 10) werd in 1980 het Wetenschappelijk Adviescollege t.b.v. het DNPP ingesteld. De leden, die met ingang van 1 juli 1982 voor een periode van twee jaar werden herbenoemd, zijn de volgende:

prof. dr. M.G. Buist, op voordracht van de Faculteit der Letteren;
 prof. mr. J.J. Vis, op voordracht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid;
 prof. dr. P. Valkenburgh, op voordracht van de Faculteit der Sociale

Wetenschappen;

drs. G.W.H. Heynen en

dr. J.M. van Boetzelaer (voorzitter), beiden op voordracht van de
 Bibliotheecaris;

prof. dr. I. Lipschits en

mevr. C.M. Alkema-Hilbrands (secretaris), beiden als andere deskundigen in
 de zin van art. 9 van de regeling DNPP.

mr. W.R.H. Koops, Bibliotheecaris, is adviserend lid.

In het verslagjaar kwam het Wetenschappelijk Adviescollege eenmaal plenair bijeen. In deze vergadering werd na de bespreking van het verslag over 1982 onder andere gesproken over het verzoek vanuit een grote politieke partij om de samenwerking tussen het centrum en de politieke partijen te institutionaliseren door middel van een adviesraad. Het Wetenschappelijk Adviescollege was evenwel van mening dat het van vitaal belang is voor een instituut als het DNPP een zo onafhankelijk mogelijke positie in te kunnen nemen. De goede betrekkingen van het centrum met de partijen worden vanzelfsprekend toegejuicht, maar mochten geen bindend karakter hebben. Deze mening werd door het Adviescollege ter kennis gebracht van het College van Bestuur, dat dit advies overnam en hiervan de desbetreffende partij op de hoogte zou stellen (in een brief d.d. 27 januari 1984).

Personeelsformatie

Per 1 januari 1984 was de staf van het DNPP als volgt samengesteld:
 mevrouw A.A. Koeneman - documentaliste (1/2 formatieplaats)
 drs. R.A. Koole - hoofd (1/1 formatieplaats)
 dr. A.P.M. Lucardie - wetenschappelijk medewerker (1/2 formatieplaats)
 mevrouw I.M. Noomen - documentaliste (1/2 formatieplaats)
 mevrouw A.H. Rookmaker - secretaresse (1/1 formatieplaats)

In het verslagjaar liepen twee studenten van de Bibliotheek- en Dokumentatieakademie in Groningen stage op het DNPP: de heren J. Tolsma (januari/februari) en D. Oosterbaan (mei/juni). Zoals reeds hierboven opgemerkt legde de langdurige afwezigheid door ziekte van een van de personeelsleden een duidelijke druk op de personeelsformatie.

Beheer

Beheersmatig valt het DNPP onder de Universiteitsbibliotheek, hetgeen inhoudt dat voor het personeelsbeleid en het financieel beleid de Bibliothecaris, mr. W.R.H. Koops, de eindverantwoordelijkheid draagt. Ook in dit verslagjaar is er veelvuldig contact geweest met de Bibliothecaris en overige medewerkers van de UB. Met name bij de organisatie van het congres op 16 december bleek de band met de UB zeer waardevol. De heer Koole nam zoals gebruikelijk deel aan de stafvergaderingen en het vakreferentenoverleg van de UB.

De financiële middelen voor de exploitatie van het DNPP, die in 1982 waren toegenomen tot een aanvaardbaar minimum-niveau, bleken in 1983 hierop gehandhaafd: f 27.600 plus het derde deel (f 3000) van een incidenteel krediet bedoeld om de achterstand in de aanschaf van documentatiemateriaal in te kunnen lopen. Daarnaast werd door de ondersteuning door het DNPP van een derdegeldstroom-project, dat gecoördineerd wordt door Queen's University in Kingston, Canada (zie par. 'onderzoek en publikaties'), nog eens Can. \$ 2600 verkregen. Dit bedrag is grotendeels naar het volgend boekjaar 1984 overgeboekt en zal dienen om de kosten van microficheapparatuur op te vangen.

Dienstverlening

De dienstverlening legt een substantieel beslag op de arbeidstijd, vermeldde het vorige jaarverslag van het DNPP. Dit is zo gebleven. Het aantal bezoekers nam, zo is de indruk, licht toe en werd geschat op ruim duizend per jaar. Meestal waren dit doctoraalstudenten uit uiteenlopende disciplines. De aspirant-historici bleven de grootste categorie vormen. Naast hen bezochten onder anderen het wetenschappelijk personeel van de universiteit, journalisten, leraren op middelbare scholen en studenten van andere (HBO-) opleidingen het DNPP.

Ook het aantal telefonische verzoeken om informatie nam enigszins toe. Het betrof hier zeer uiteenlopende vragen van o.a. politieke partijen zelf of van studenten en onderzoekers uit andere universiteitssteden. Gelukkig liet de groei van de bestanden toe dat steeds meer mensen overtuigd konden worden van het nut, naar Groningen te reizen om op het DNPP met grote kans van slagen de gewenste informatie te verkrijgen. Zodoende kon een al te groot beslag van dit soort dienstverlening op de arbeidstijd voorkomen worden.

De derde categorie informatiezoekers, de schriftelijke, bleef ongeveer op gelijk niveau.

Al met al kon de vraag naar informatie goed begeleid en beantwoord worden. Gezien de overige taken die het personeel moet uitvoeren (vnl. aan de invoerkant van de documentatiebestanden), leek een grens aan de dienstverlening bereikt. De aard van de verschillende vragen varieerde. Groepsvoorlichting werd gegeven aan studenten van de Bibliotheek- en Dokumentatieakademie in Groningen en deelnemers aan het congres van de International

Federation of University Women. In oktober werd in het kader van de dienstverlening een informatiefolder over het centrum uitgebracht. Deze folder, geïllustreerd met foto's, vermeldt in kort bestek de doelstellingen van het centrum en de aard van de documentatiebestanden van het DNPP. De folder, die samen met de nieuwe 'Beschrijving' (zie 'documentatie') naar vele instituten en bibliotheken is gezonden, wil tevens een middel zijn om aan de regelmatige verzoeken om algemene informatie over het centrum te voldoen.

Documentatie

De tweede belangrijke taak van het DNPP, naast en als voorwaarde voor de dienstverlening, wordt gevormd door de documentatieactiviteiten (de zgn. invoerzijde). Voor een uitgebreid overzicht van de op het centrum aanwezige periodieken (volledige jaargangen, ontbrekende nummers) en de overige documentatiebestanden verwijzen we naar de in het najaar van 1983 gepubliceerde tweede - geheel herziene - versie van de 'Beschrijving van het aanwezige materiaal op het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen' (32 blz.).

Een globale aanduiding is hier echter wel op zijn plaats. In 1983 werden op het DNPP de volgende bestanden bijgehouden en uitgebreid:

1. systematische bibliografie, waarin artikelen van en over partijen uit alle partijbladen en opinieweekbladen en voorts uit enkele dagbladen en wetenschappelijke tijdschriften, alsmede boeken en brochures worden verwerkt. De bibliografie is sinds 1978 per partij in 29 subrubrieken onderverdeeld naar beleidsterreinen of interne partijaangelegenheden. Een goede verwerking van literatuur hierin vereiste ook in 1983 een actieve begeleiding van indelingsproblemen. Bij verschillende subrubrieken werden de indelingscriteria verscherpt teneinde een zo consistent mogelijke opbouw van de bibliografie te houden bij een steeds veranderend aanbod van de inhoudelijk sterk fluctuerende literatuur.

De rubriek "B" van deze systematische bibliografie handelende over theoretische aspecten van partijvorming en politieke systemen werd in 1982 in zeven subgroepen onderverdeeld om gericht zoeken mogelijk te maken.

2. knipselarchief, waarin op basis van vier dagbladen (NRC-Handelsblad, De Volkskrant, Trouw en Nieuwsblad van het Noorden) relevante artikelen per partij chronologisch worden geordend.

3. handbibliotheek en brochurecollectie, waarin overzichts- en achtergrondwerken van en over politieke partijen (ter inzage, niet uitleenbaar). In 1982 werden deze twee bestanden opgezet. Ook in 1983 konden dankzij de structurele verhoging van het exploitatiekrediet recent verschenen publikaties aangeschaft worden en dankzij de tweede storting van een incidenteel krediet geschriften retrospectief verworven worden. De handbibliotheek is beperkt van opzet en omvat geselecteerde werken. Bij de brochurecollectie wordt naar volledigheid gestreefd, dat wil zeggen: alle door partijen of verwante organisaties gepubliceerde brochures worden aangeschaft, indien mogelijk ook retrospectief. Per 31 december 1983 omvatte de handbibliotheek 1530 titels, waarvan er in 1983 150 waren aangeschaft. De brochurecollectie groeide in 1983 tot ruim 1300 titels. (Zie ook de Aanwinstenlijst elders in dit Jaarboek).
4. collectie dag- week- en partijbladen. Het DNPP bezit vanaf 1973 een uitgebreide collectie ingebonden dagbladen (7 landelijke, 4 regionale), opinieweekbladen (in 1983: 7) en partijbladen. Zeker bij deze laatste categorie wordt gestreefd naar volledigheid. Op een aantal dagbladen zou per 1 januari 1984 een microficheabonnement worden genomen.
5. geluidsarchief. Het geluidsarchief, de laatste jaren voornamelijk aangevuld met integrale opnames van (belangrijke) partijcongressen werd in 1983 verrijkt met de geluidsregistratie van PvdA (april, Den Haag), CDA (partijraad, mei, Hilversum), PPR (juni, Amersfoort), PSP (juni, Steenwijk), PPR (november, Amersfoort), PSP (november, Groningen). Van de VVD ontvangt het DNPP de uitgetikte teksten van de integrale geluidsopnames van de Algemene Vergaderingen.
6. overig. Zonder uitputtend te willen zijn noemen we hier nog enkele bestanden:
 - het in opbouw zijnde partijdataarchief;
 - collecties Statuten, Reglementen, Jaarverslagen en programma's;
 - verkiezingsmateriaal;
 - een klein personenarchief.

Om deze bestanden, vooral de systematische bibliografie, ook voor een vroegere periode op specifieke deelterreinen zo volledig mogelijk te maken, worden zogenaamde 'documentatieprojecten' opgezet. In 1983 werd vnl. gewerkt aan het project over 'de ontwikkelingen van de visies van politieke partijen op de buitenlandse politiek na 1945'. De bibliografie

over 'de PvdA en het buitenlands beleid 1946-1980' was een heel eind gevorderd, maar kon door de reeds gemelde langdurige ziekte van een van de personeelsleden in 1983 niet afgesloten worden. Gekoppeld aan dit project worden tevens alle jaargangen van 'Socialisme en Democratie' (vanaf 1939) retrospectief in de systematische bibliografie verwerkt. Bij deze retrospectieve verwerking gaat het vanzelfsprekend om alle artikelen en niet slechts om die over de buitenlandse politiek.

Een enkele opmerking is hier op zijn plaats over de regelmatige en soms uitgebreide schenkingen van materiaal door personen en partijen. Alle partijen schenken ons regelmatig hun actuele publikaties. Van enkele (met name de PvdA en de VVD) kreeg het centrum omvangrijke schenkingen van oud, soms zeer interessant materiaal. Van de schenkingen door particulieren noemen we die door de heer Veldkamp uit Den Haag, PSP-lid van het eerste uur, die de volledige jaargangen van het PSP-ledenblad vanaf 1957 schonk, en die door dr. W. Drees (jr.), eveneens uit Den Haag, die het DNPP zijn archiefmateriaal schonk, dat betrekking heeft op DS'70.

Onderzoek en Publikaties

Behalve de documentatie en dienstverlening heeft het DNPP ook tot taak wetenschappelijk onderzoek naar Nederlandse politieke partijen waar mogelijk te stimuleren, te ondersteunen en te begeleiden. Het heeft geen eigen onderzoekstaak.

Formeel onderhield het DNPP ook in 1983 contact met de Groningse interdisciplinaire Werkgroep Nederlandse Politieke Partijen. De heren Koole en Lucardie zijn hier lid van. Binnen dit kader werd het reeds een vijftal jaren lopende internationaal vergelijkende onderzoek naar het middenkader van politieke partijen, dat gecoördineerd wordt door de Universiteit van Mannheim (B.R.D.), ondersteund. Het Nederlandse gedeelte van dit project wordt verricht door een werkgroep van de Universiteit van Groningen. Een tweede door het DNPP ondersteund onderzoek werd in 1982 gestart en heeft als onderwerp de houding van sociaal-democratische partijen in een aantal westerse democratieën ten aanzien van het veiligheidsbeleid. Dit onderzoek wordt gecoördineerd door het Centre for International Relations van de Queen's University in Kingston, Canada. De heren Lucardie en Koole nemen het Nederlandse gedeelte van het onderzoek in hun privé-tijd voor hun rekening. In september reisden zij in dit verband naar Canada om daar een

gezamenlijk paper over "Dutch Social Democrats and Security Policy" te presenteren op een conferentie over "Canadian Security, Nato and the Trend towards Semialignment" in Kingston. De reis werd deels gefinancierd door de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen en deels door de Universiteit van Kingston. Het DNPP verleende de documentatie-ondersteuning aan dit project, in ruil waarvoor een bedrag binnen de '3e geldstroom' werd verkregen (zie "beheer").

Het door de genoemde Werkgroep Nederlandse Politieke Partijen aangekondigde vooronderzoek naar de electorale geschiedenis van Nederland stond in 1983 op een 'parkeerbaan'.

Wel ondersteunt het DNPP incidenteel het onderzoeksproject 'Politisering of democratisering van het Nederlandse buitenlandse beleid' van de vakgroep Eigentijdse Geschiedenis van het Instituut voor Geschiedenis in Groningen. In dit verband schreef de heer Koole samen met de heer Soetendorp van die vakgroep een preadvies (getiteld: 'De partij als stootblok tussen overheid en samenleving') voor het congres t.g.v. het tienjarig bestaan van het DNPP. Om mondelinge informatie te verkrijgen en om de dataverzameling te kunnen raadplegen betreffende financiën van politieke partijen bezochten prof. Nassmacher uit Oldenburg (B.R.D.) en prof. Paltiel uit Ottawa (Canada) het DNPP. De heer Koole nam namens het centrum deel aan een internationale conferentie over partijfinanciën in Oldenburg in oktober.

Van de hand van de stafleden verschenen in 1983 naast de artikelen in het Jaarboek 1982 de volgende bijdragen:

Lidie Koeneman, "De nieuwe kleren van de Kommunisten" in: Radikalenkrant, 16 (1983), 6 (13 mei), blz. 11-13.

Ruud Koole en Paul Lucardie, "Dutch Social Democrats and Security Policy", paper presented at the Conference on Canadian Security, NATO and the Trend towards Semialignment, 1-2 september 1983, Kingston (Ontario), Canada.

R.A. Koole en R.B. Soetendorp, "De partij als stootblok tussen overheid en samenleving." Politisering of democratisering van het Nederlandse buitenlandse beleid? Preadvies voor het congres over "Het belang van politieke partijen" op 16 december 1983, ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen van de Rijksuniversiteit te Groningen.

A.P.M. Lucardie, "De VVD en de tweede jeugd van het liberalisme in Nederland", in: *Civis Mundi*, 22 (1983), nr. 4, blz. 120-125.

Relaties met instellingen en het onderwijsveld

De politieke partijen zijn vanzelfsprekend de belangrijkste instellingen waarmee het DNPP contacten onderhoudt. Van vier partijen werden in totaal zes congressen bezocht en op de geluidsband geregistreerd. Van alle partijen ontving het DNPP periodieken en brochures, vrijwel allemaal gratis. Het samenwerkingsverband met de Openbare Bibliotheek te Groningen werd voortgezet. Van deze bibliotheek ontving het DNPP (met enige vertraging) gratis de dag- en opinieweekbladen, die daarna geselecteerd en ingebonden werden. Documentaire ondersteuning werd verleend aan verschillende onderwijsactiviteiten, waarvan doctoraalcolleges van de vakgroep Eigentijdse Geschiedenis van de RUG en de colleges Eigentijdse Geschiedenis op de Bibliotheek- en Dokumentatieakademie te Groningen de belangrijkste waren. Aan enkele secretariaten of stichtingen van politieke partijen werden bezoeken afgelegd, soms in het kader van het speciale documentatieproject. Van sommige partijen bezochten nationale bestuurders het centrum. Een voorstel van één van de grotere partijen om te komen tot institutionalisering van de samenwerking tussen het centrum en de politieke partijen middels een adviesraad, waarin ook vertegenwoordigers van partijen zouden plaats nemen, werd na advies ingewonnen te hebben bij het Wetenschappelijk Adviescollege t.b.v. het DNPP door het College van Bestuur verworpen. Het DNPP hoopt de goede contacten met partijen evenwel via bilaterale weg in stand te houden of zelfs uit te breiden.

De samenwerking met de Stichting Burgerschapskunde werd voortgezet. Namens het DNPP onderhield de heer Lucardie de contacten.

Viering tienjarig bestaan DNPP

Om het feit te vieren dat het centrum tien jaar geleden was opgericht, werd op 16 december een eendaags wetenschappelijk congres georganiseerd met als algemeen thema: "Het belang van politieke partijen".

In de ochtendbijeenkomst werden algemene inleidingen gehouden door de oprichter en voormalig directeur van het centrum, *prof. dr. I. Lipschits*, (over functies van partijen), en door oud-minister *drs. J.P.A. Gruijters* (D'66 - over de tendens naar consumentenpartijen). De laatste nam de door

ziekte verhinderde mr. H.A.F.M.O. van Mierlo op uitstekende wijze waar. 's Middags was er eerst een drietal discussiebijeenkomsten over nader toegespitste onderwerpen, belicht vanuit verschillende disciplines. Hier volgt een overzicht:

- I Historische sectie o.l.v. *prof. dr. E.H. Kossmann* (Groningen)
Thema: het belang van partijen als ideeënfabriek in de samenleving.
Preadviseurs:
prof. dr. H.W. von der Dunk (Utrecht): politieke partijen en de parlementaire democratie in de jaren dertig.
prof. dr. J.Th.M. Bank (Rotterdam/Utrecht): politieke partijen als leveranciers van beleidsopties.
prof. dr. J.C.H. Blom (Amsterdam): de partijen als ideologische vormgevers van de samenleving rond de eeuwwisseling.
- II Socio-politicologische sectie o.l.v. *prof. dr. J.E. Ellemers* (Groningen)
Thema: de invloed van partijen op het feitelijk gevoerde regeringsbeleid, met name op het gebied van buitenlandse zaken en defensie.
Preadviseurs:
dr. P.R. Baehr (Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid): de wenselijke invloed van partijen op het buitenlands beleid.
dr. R.B. Soetendorp en drs. R.A. Kooie (Groningen): de politieke partij als stootblok in de samenleving.
drs. J.E. Keman (Amsterdam): het politieke belang van partijen en het belang van politieke partijen.
- III Staatsrechtelijke sectie o.l.v. *prof. mr. A.M. Donner* (Groningen)
Thema: de (formele) invloed van partijen op de kandidering en het functioneren van volksvertegenwoordigers. De spanning tussen intern partij'recht' en publiekrechtelijke regelingen.
Preadviseurs:
prof. mr. H. van den Brink (Amsterdam): politieke partijen en participatie.
mr. drs. D.J. Flzinga (Groningen): partijbinding en politieke moraliteit.
prof. mr. C.A.J.M. Kortmann (Nijmegen): de vrijheid van interne organisatie van de politieke partijen.

Na een theepauze vond vervolgens een plenaire slotbijeenkomst plaats met een forum o.l.v. het hoofd van het DNPP, de heer Kooie, met als leden de twee inleiders van de ochtend en de drie sectievoorzitters van de middagbijeenkomst.

Aan de hand van twee door elk van de forumleden naar voren gebrachte stellingen werd onder meer gediscussieerd over het belang van partijen in de toekomst.

De dag werd na een welkomstwoord door de heer Koole officieel geopend door de Commissaris van de Koningin in de provincie Groningen, de heer *H.J.L. Vonhoff* en werd afgesloten met een ontvangst door de voorzitter van het College van Bestuur, *prof. dr. J. Borgman*. De congresdag mocht zeer geslaagd worden genoemd. Een maximaal aantal deelnemers, dat door het karakter van de sectiebijeenkomsten op honderd was bepaald, had zich naar het Academiegebouw begeven. Zij kwamen uit het gehele land, van binnen en buiten de universiteiten en met verschillende disciplines als achtergrond. Hun aanwezigheid en die van de inleiders en preadviseurs droeg er toe bij dat het congres zowel inhoudelijk als organisatorisch succesvol was. De financiële bijdragen van het Bestuur van de Universiteit en van het Groninger Universiteitsfonds zorgden ervoor dat aan de materiële voorwaarden voor de organisatie van een dergelijke dag voldaan kon worden, terwijl de organisatorische adviezen van de Bibliothecaris van de UB, mr. W.R.H. Koops, zeer nuttig waren. De organisatie van het congres bleef ook in de pers niet onopgemerkt. Een vijftiental bladen, variërend van landelijke dagbladen tot vaktijdschriften, alsmede drie radioprogramma's (waarvan één regionaal) besteedden soms uitvoerig aandacht aan het congres, aan het DNPP of aan beide.

Behalve de inleiding van drs. J.P.A. Gruijters zouden inleidingen en preadviezen in de loop van 1984 gebundeld worden uitgegeven en tevens in het Jaarboek 1983 van het DNPP worden opgenomen.

De viering van het tienjarig bestaan was daarom een waardig besluit van 1983. De waarderende woorden en felicitaties van onder anderen de heren Vonhoff, Gruijters en Borgman aan het adres van het centrum worden door de medewerkers ervan als een stimulans gezien om de bestudering van de Nederlandse politieke partijen door middel van een gedegen, maar toch ook inspirerende wijze van documenteren eveneens in de komende jaren te blijven bevorderen.